

mensen schrijven. De schrijver heeft zijn doel bereikt. Zelf is hij uit ons gezichtsterrein verdwenen — en zie, hoe lééft voor ons zijn wel-beheerscht product! Deze, misschien wel voorloopig laatste, leerling van Flaubert, zou van den schrijver der „Education Sentimentale” een extra-pluimpje gekregen hebben.

Leerling van Flaubert — niet wat den vorm betreft helaas! De goedelijkheid, die van Oudshoorn zich in zijn „Tobias” klaarblijkelijk tot taak stelde, gaf aan zijn oorspronkelijk zoo prachtigen, koel-harden stijl een betreurenswaardige verslapping. Legt men Willem Mertens' Levensspiegel en Louteringen naast dit nieuwe boek, en vergelijkt men stijl en allure, dan doet de nieuwste verschijning helaas — het onaangename woord moet er uit — aan een zekere verlooptheid denken. Terwijl de oorzaak dezer verandering, gelijk ik hierboven aangaf, toch waarschijnlijk aan wel heel iets anders is dan verlooptheid valt. Deze slordigheid zal wel zeer gewild zijn — maar wat is zij hinderlijk soms! Het effect wat er mee bereikt wordt: suggestie van naargeestige, kwasi-heerige burgerlijkheid, ploertige bitter- en koffiehuisheerigheid, is zonder twijfel precies zoo bedoeld — maar o, wij bidden om genade; kon dat niet zonder dezen soms zoo afschuwelijken tante-Betje-stijl? (Charivarius zou, met dit boek in handen, gansche kolommen kunnen vullen!) Deze opzettelijke stijlverwaarloozing is te vergelijken met het welbewust aanwenden van zeker dialect of patois — ik weet het allemaal — maar de lectuur van een paar bladzijden „Willem Mertens” heeft mij min of meer bedorven voor „Tobias”, en dat neem ik van Oudshoorn toch wel degelijk kwalijk.

Hoe bewonder ik hem overigens! Welk een meesterlijke bladzijden bevat ook dit laatste boek van hem! Welk een prachtig scherpe typeeringen en vooral: welk een epische spanning heeft hij vaak bereikt. Het voorlaatste hoofdstuk, dat over het, plotseling onnoodig blijkenden, moordplan, is in zijn soort, althans in de nederlandsche litteratuur, ongeëvenaard. Zelfs Emants had dat niet zoo gekund — vaak denkt men aan Emants en zijn „Nagelaten Bekentenis” bij het lezen in Van Oudshoorn. Van Deyssel's „Een Liefde” is veel lyrisch-dichterlijker. Emants alléén bezat de wrange nuchterheid, en het wanhopig pessimisme, dat met Van Oudshoorn's geest te vergelijken valt.

Er komen, zou ik zoo zeggen, tamelijk veel onwaarschijnlijkheden, al te hevige toevallen, en zoo wat meer, in dit boek voor. Het verhaal — goddank ja, zal van Oudshoorn innerlijk zuchten! — is wel zéér verzonnen. Maar dat doet er niet veel toe. Als litteraire prestatie is ook dit laatste van Van Oudshoorn's geschriften diep respectabel.

H. R.